

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۸/۱۰

بررسی وضعیت بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی در پارک‌های شهری (نمونه موردی: پارک‌های شهر ایذه)

داود حاتمی^۱، قباد طهماسبی^۲، سید مهدی موسی‌پور^۳، زبیده پویش^۴

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی وضعیت بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی در پارک‌های شهری (نمونه موردی: پارک‌های شهر ایذه) می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی است. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، از طریق بررسی‌های اسنادی - کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی جمع‌آوری شده است. تجزیه و تحلیل یافته‌ها به کمک آمارهای توصیفی و استنباطی در نرم‌افزار SPSS20 انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش کل جمعیت شهر ایذه بوده و حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۹۱ نفر برآورد شد. سپس با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه اطلاعات مورد نیاز از بازدیدکنندگان پارک‌های شهر ایذه جمع‌آوری شد. نتایج حاصل از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک تی (t) تک نمونه‌ای نشان داد که از بین شاخص‌های بهداشتی و اجتماعی و فرهنگی، شاخص‌های اجتماعی - فرهنگی و بهداشتی به ترتیب با میانگین‌های ۲/۴۳، ۱/۸۶ به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند. همچنین نتایج حاصله از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک آنووا، نشان داد که از بین ۱۰ پارک موجود در ایذه (پارک‌های مورد بررسی در این پژوهش)، پارک‌های شادی، شهر، سلطان دین‌آور، آزادگان، شهربازی، بانو، صخره‌ای، ولیعصر، بهاران و لاله با میانگین‌های ۲/۲۷، ۲/۲۶، ۲/۲۴، ۲/۲۳، ۲/۲۲، ۲/۲۱، ۲/۱۹، ۲/۱۸، ۲/۱۷، ۲/۱۰، به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند (با توجه به میانگین نرمال ۳)، هیچکدام شرایط نرمال بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی را ندارند. این مهم نشان‌دهنده عملکرد نامطلوب مدیریت شهری ایذه در هر دو بخش ذکر شده می‌باشد.

واژگان کلیدی: پارک‌های شهری، بهداشت، اجتماعی - فرهنگی، شهر ایذه.

^۱ نویسنده مسئول، دانشجوی دکترای تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران، پست الکترونیک:

Davoud.hatami@yahoo.com

^۲ دانشجوی دکترای تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اردبیل، اردبیل، ایران.

^۳ کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

^۴ کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

مقدمه

پارک‌ها و فضای سبز شهری از مهم‌ترین عوامل مؤثر در شکل‌دهی به پایداری اجتماعی و همبستگی فضاهای شهری می‌باشند. ولی مشکلات موجود در پارک‌ها مانند ایمنی پارک و فضای سبز، بهداشت نامناسب پارک، نامناسب بودن وضعیت اجتماعی - فرهنگی پارک‌ها، نامناسب بودن یا نبود امنیت و متناسب نبودن امکانات موردنیاز برای گروه‌های مختلف سنی و جنسی در این مکان‌ها از جمله عوامل کاهش تمایل شهروندان برای استفاده از این عرصه‌ها می‌باشد (مرادیان و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱۳). از آنجا که برنامه‌ریزی و مدیریت شهری در کلیه زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی و امنیتی از دغدغه‌های اصلی مسئولان و شهروندان بوده، مدیریت شهری علاوه بر آنکه مسئول برقراری توزیع عادلانه امکانات شهر است، با هدایت تحولات کالبدی شهر، رسالت حفظ محیط زیست و سلامتی زندگی شهری، زیبایی سیمای شهر، ایجاد فضاهای عمومی جهت امکان برقراری ارتباطات و تعاملات شهروندان و گستره‌ای از همه وجوه زندگی شهری را نیز عهده دار است (ابراهیم‌زاده و حاتمی، ۱۳۹۳: ۳۲). در این بین پارک‌ها و فضای سبز به دلیل حمایت از سیستم‌های اجتماعی شهر و فراهم کردن خدمات اکوسیستمی (Crane and Kinzig, 2005: 142)، یکی از راه‌حل‌های مناسب جهت حل مسائل زیست‌محیطی و تبدیل هر چه بیشتر محیط شهری به محلی قابل‌زیست برای شهروندان هستند (ابراهیم‌زاده و حاتمی، ۱۳۹۳: ۳۲). از آنجا که فضاهای سبز عمومی، فضاهایی هستند که بازدهی اجتماعی دارند و عموم مردم از آن‌ها برای اموری چون گذران اوقات فراغت، تفریح و مصاحبت با دوستان، گردهم‌آبی‌های اجتماعی - فرهنگی و نظایر این‌ها استفاده می‌کنند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۰)، لذا می‌تواند که مسئولان شهری شرایط مناسب جهت استفاده مردم را فراهم کنند. از این‌رو، پژوهش حاضر به بررسی وضعیت بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی پارک‌های شهر ایذه می‌پردازد و در پی پاسخگویی به سوالات و فرضیه‌های زیر است:

- آیا مردم شهر ایذه از عملکرد مدیریت شهری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی فضاهای سبز شهری راضی هستند؟
- آیا عملکرد مدیریت شهری ایذه در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی فضاهای سبز شهری یکسان بوده است؟
- به نظر می‌رسد شهروندان شهر ایذه از عملکرد شهرداری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی فضاهای سبز شهری رضایت نداشته‌اند.
- به نظر می‌رسد عملکرد شهرداری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی در ۱۰ پارک موجود در سطح شهر ایذه یکسان می‌باشد.

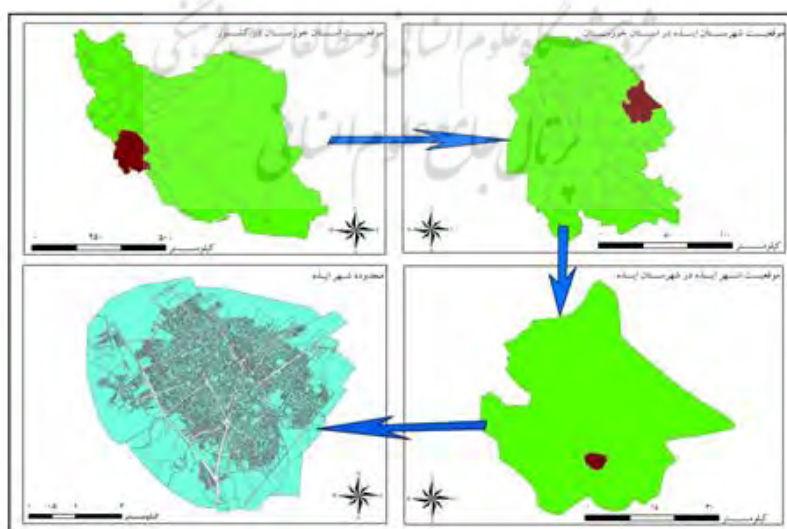
پیشینه پژوهش

حاتمی (۱۳۹۲)، در رساله کارشناسی ارشد خود با عنوان، تحلیلی بر عملکرد مدیریت شهری با تأکید بر فضای سبز شهری و کارکردهای فضایی مکانی آن، مورد شهر ایذه، به این نتیجه رسیده است که از بین شاخص‌های چهارگانه (بهداشتی، دسترسی فیزیکی، ایمنی و اجتماعی و فرهنگی)، شاخص‌های دسترسی فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی، بهداشتی و ایمنی فیزیکی با میانگین‌های ۲/۸۷، ۲/۴۳، ۱/۸۶ و ۱/۷۸ به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند. ملکی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی شاخص‌های اجتماعی فضاهای سبز شهری از دیدگاه شهروندان (نمونه موردی: ایرانشهر)، به این نتیجه رسیده‌اند که فضاهای سبز ایرانشهر علاوه بر آثار مثبتی مثل تجمعات دوستانه،

برقراری ارتباطات اجتماعی شهروندان ایرانشهری، قابلیت‌های فرهنگی پارک‌ها، کاهش افسردگی و استرس و نشاط‌آور بودن آن‌ها، دارای تبعات منفی مثل افزایش جرم و جنایت، فروش مواد مخدر، تجمع معتادین و افراد بزهکار و کاهش ورود زنان و دختران نیز می‌شوند. این اثرات منفی بیشتر در پارک‌های ناحیه‌ای و محله‌ای مشاهده می‌شود. صفایی و سلطانی (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان بررسی امنیت محیطی در فضاهای شهری (مطالعه موردی پارک‌های شهری بوشهر)، به این نتیجه رسیده‌اند که پارک‌های شهر بوشهر از نظر ویژگی احساس امنیت در حد خوبی هستند. جعفری نجف‌آبادی و سودانی‌زاده (۱۳۹۸)، در پژوهشی تحت عنوان بررسی دیدگاه شهروندان یزدی در مورد وضعیت بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست (HSE) پارک‌های این شهر، به این نتیجه رسیده‌اند که با توجه به اهمیت موضوع بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست در مکان‌ها و فضاهای شهری، تدوین سندی جامع و چارچوبی مشخص در زمینه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست (HSE) و نظارت و پایش مستمر این عوامل گامی مؤثر برای حل مشکلات پیشروی مسئولان و برنامه‌ریزان شهری می‌باشد و مسیر رسیدن به توسعه پایدار شهری را هموارتر می‌کند. زمانی‌بادی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی شاخص‌های بهداشتی، ایمنی و زیست‌محیطی (HSE) پارک‌ها و فضای سبز شهر کاشان در سال ۹۷، به این نتیجه رسیده‌اند که انجام مطالعات مستمر به‌منظور تأمین ایمنی پارک‌های سطح شهر و همچنین ارتقای سطح بهداشت آنها لازم می‌باشد.

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان ایذه با پهنه‌ای حدود ۲۳۲۹٫۱ کیلومتر مربع، در دشتی بیضی شکل در شمال شرقی استان خوزستان قرار دارد. شهر ایذه مرکز سیاسی شهرستان ایذه در مختصات جغرافیایی ۴۹ درجه و ۵۲ دقیقه طول شرقی و ۳۱ درجه و ۵۰ دقیقه عرض شمالی قرار دارد. جمعیت شهر در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۱۹۳۹۹ نفر بوده است. شهر ایذه به دو منطقه و پنج ناحیه تقسیم شده و بر اساس مطالعات میدانی و همچنین گزارش واحد فضای سبز شهرداری؛ دارای ۱۰ پارک می‌باشد که اسامی، مشخصات و امکانات موجود در آن‌ها در جدول شماره (۱)، آمده است.

شکل (۱): نقشه موقعیت فضایی شهر ایذه در کشور و استان خوزستان

مأخذ: نگارندگان.

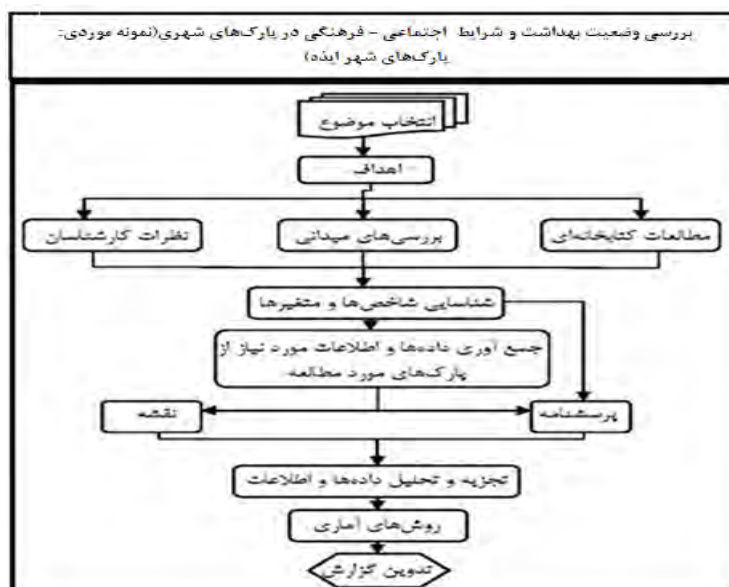
جدول (۱): اسامی و تجهیزات موجود در پارک‌های مورد بررسی شهر ایزده

شماره	اسامی پارک‌ها	تجهیزات و امکانات
۱	پارک شهر بازی	کتابخانه، پارک بادی، استخر پلاستیکی کوچک، چرخ فلک معیوب، کتابخانه، درختان سایه‌دار متراکم، نگهبان مداوم، چهار طرف دارای حصار بلند، برج نوری بلند، تندیس.
۲	پارک ولیعصر	نمازخانه، وسایل ورزشی، وسایل بازی مثل سرسره، انواع آلاچیق، تندیس بزرگ، کف پوش‌های مناسب، سرویس بهداشتی، نگهبان مداوم، چمن‌کاری، درختان تازه کاشت (نهال)، فاقد چاه، آبیاری با آب شرب، آبنمای بزرگ، چند برج بلند نور (معیوب و نیمه معیوب)، دو حوض بزرگ و فاقد امکانات تفریحی، فاقد آب سرد کن و آبخوری، دارای تجهیزات مناسب برای درست کردن چای، غذا، کباب (منقل)، فضای قابل قبول برای پارکینگ.
۳	پارک بانو	وسایل ورزشی، وسایل بازی، سرویس بهداشتی غیر قابل استفاده، کف پوش مناسب، سطل زباله، نیمکت، پارک بادی، فاقد آبخوری، برج نوری بلند و مناسب، درختان مختلف سایه‌دار (نهال)، آب شرب جهت آبیاری، چمن‌کاری مناسب.
۴	پارک آزادگان	وسایل ورزشی، نیمکت، سطل زباله، برج نوری بلند، آبنما فعال، آب شرب جهت آبیاری، تابلو برق همراه با تابلو هشدار دهنده، چمن کاری کف، درختان سایه‌دار مختلف، فاقد سرویس بهداشتی.
۵	پارک صخره‌ای	وسایل ورزشی، پارک بادی، دست شویی قابل استفاده، نیمکت، سطل زباله، برج نوری بلند، چرخ فلک غیر استاندارد و معیوب (پلمپ شده توسط سازمان استاندارد)، چاه جهت آبیاری، فاقد آبخوری، نمازخانه، محل قابل قبول برای پارکینگ، تندیس، درختان مختلف تازه کاشت (نهال).
۶	پارک لاله	وسایل ورزشی، نیمکت، سطل زباله، دستشویی فاقد سرویس، برج نوری بلند با نوردهی کامل، وسایل بازی مانند سرسره، الکلنگ،
۷	پارک بهاران	وسایل ورزشی، پارک بادی، میز تنیس و میز شطرنج، برج نوری بلند، دست شویی فاقد سرویس، تابلو خطر برق، کلپ بازی‌های کامپیوتری، فوتبال دستی و غیره، الکلنگ، سرسره، درختان مختلف بلند و سایه‌دار.
۸	پارک سلطان دین‌آور	وسایل ورزشی، پارک بادی، نیمکت، سطل زباله، دستشویی فاقد سرویس، آب سردکن معیوب و فاقد سرویس، درختان بلند و متراکم سایه‌دار، تلفن عمومی، برج نوری کوتاه معیوب، چاه آب جهت آبیاری.
۹	پارک شادی	وسایل ورزشی، نیمکت، سطل زباله، درختان مختلف تازه کاشت (نهال)، نیمکت، سطل زباله، چاه جهت آبیاری، دارای نگهبان، دستشویی فاقد سرویس، برج نوری بلند، چمن کاری کف، کفپوش‌های مناسب کف پارک.
۱۰	پارک شهر	آبخوری (آب سرد کن معیوب)، سرویس بهداشتی قابل استفاده، برج نور متوسط، وسایل ورزشی، نیمکت، سطل زباله، آبنما معیوب، چاه آب، چمن کاری مناسب، سنگ فرش کف.

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۹.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. با توجه به موضوع تحقیق، برای تکمیل اطلاعات لازمه، با ترکیب روش‌های توصیفی-تحلیلی و پیمایشی، و بهره‌گیری از نظرات کارشناسان و متخصصین مربوطه متغیرهای تأثیرگذار بر وضعیت بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی پارک‌های شهر ایزده، شناسایی و در ۲ شاخص و ۱۰ متغیر (بهداشتی با ۴ متغیر، اجتماعی فرهنگی با ۶ متغیر) طبقه‌بندی شدند. جامعه آماری در این پژوهش کل جمعیت شهر ایزده در سال ۱۳۹۵ (برابر با ۱۱۹۳۹۹ نفر) می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) که حجم نمونه از طریق فرمول کوکران معادل ۳۹۱ نفر برآورد شد و با توجه به تعداد پارک‌های شهر ایزده (۱۰ پارک)، ۳۹۱ پرسشنامه تهیه و با بهره‌گیری از طیف لیکرت که روایی آن از طریق پیش‌آزمون تأیید شده بود، به صورت میدانی در پارک‌های مزبور در روزهای تعطیل و غیرتعطیل و در زمان‌های صبح و بعدازظهر در ساختارهای سنی و جنسی مختلف با استفاده از روش نمونه‌گیری وضعی، توزیع شد. سپس با ورود داده‌ها به محیط نرم‌افزار spss20 و با استفاده از مدل‌های آماری تی تک نمونه‌ای و One Way ANOVA بررسی و تحلیل نهایی یافته‌ها صورت گرفت.

شکل (۲): مدل مفهومی تحقیق

نگارندگان ۱۳۹۹.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

آمار توصیفی

در این قسمت به بررسی مشخصه‌های جمعیت‌شناختی شهروندان نمونه آماری پژوهش که براساس فرمول کوکران تعداد ۳۹۱ نفر محاسبه شده بودند، از ابعاد جنسیت، سن، سطح تحصیلات، شغل و همچنین داده‌های توصیفی مربوط به موضوع همچون: میزان مراجعه به پارک، نحوه مراجعه به پارک و علت مراجعه به پارک می‌پردازیم.

- جنسیت

بر اساس داده‌های بدست آمده، (۵۲/۷) درصد پاسخ‌دهندگان را مردان و (۴۷/۳) درصد پاسخ‌دهندگان را زنان تشکیل داده‌اند، بالا بودن درصد نمونه مردان نسبت به زنان به دلیل مراجعه بیشتر تعداد مردان و تمایل داشتن تعداد بیشتری از مردان نسبت به زنان در پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه‌ها بوده است.

جدول (۲): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۲۰۶	۵۲/۷
زن	۱۸۵	۴۷/۳
مجموع	۳۹۱	۱۰۰

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

یافته‌های حاصل از بررسی‌های میدانی بیانگر آن است که بیشترین تعداد پاسخگویان، با (۴۵/۶) درصد را گروه سنی (کمتر از ۳۰ سال) تشکیل داده‌اند و کمترین تعداد شرکت‌کنندگان را گروه‌های سنی ۶۰ سال به بالا و (۵۰-۶۰) ساله تشکیل داده‌اند.

جدول (۳): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ سن

دامنه سنی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
کمتر از ۳۰	۱۵۳	۳۹/۱	۳۹/۱
۳۰-۴۰	۹۵	۲۴/۳	۶۳/۴
۴۰-۵۰	۶۳	۱۶/۱	۷۹/۵
۵۰-۶۰	۳۸	۹/۷	۸۹/۳
۶۰ سال و بیشتر	۴۲	۱۰/۷	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹

-تحصیلات

در این بخش داده‌های مربوط به میزان تحصیلات پاسخگویان مورد بررسی قرار گرفته است. همانطوری که در جدول (۴) قابل مشاهده است تحصیلات بیشتر افراد شرکت کننده در تحقیق ما را شهروندان زیر دیپلم با (۲۷/۹)درصد (و کمترین آن‌ها را تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر با ۷/۴ تشکیل داده‌اند.

جدول (۴): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
بی سواد	۵۸	۱۴/۸	۱۴/۸
زیر دیپلم	۱۰۹	۲۷/۹	۴۲/۷
دیپلم	۸۸	۲۲/۵	۶۵/۲
فوق دیپلم	۴۷	۱۲/۰	۷۷/۲
لیسانس	۶۰	۱۵/۳	۹۲/۶
فوق لیسانس و بالاتر	۲۹	۷/۴	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

- اشتغال

در این بخش داده‌های مربوط به میزان اشتغال پاسخگویان مورد بررسی قرار گرفته است. همانطوری که در جدول (۵) قابل مشاهده است ۵۰/۵ از پاسخ‌دهندگان شاغل، ۲۵/۵ از پاسخ‌دهندگان بی‌کار، ۲۴ از پاسخ‌دهندگان محصل بوده‌اند.

جدول (۵): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ وضعیت شغلی

وضعیت اشتغال	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
شاغل	۱۹۹	۵۰/۵	۵۰/۵

بی‌کار	۱۰۱	۲۵/۵	۷۶
محصل	۹۱	۲۴	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

- تعداد روزهای مراجعه به پارک

با توجه به داده‌های جدول ۶ بیشتر پاسخگویان با ۳۱/۷ درصد حداقل هفته یک‌بار به پارک مراجعه داشته‌اند.

جدول (۶): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ تعداد روزهای مراجعه به پارک

تعداد روزها	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
هر روز	۳۳	۸/۴	۸/۴
یک روز در هفته	۱۲۴	۳۱/۷	۴۰/۲
یک روز در ماه	۶۶	۱۶/۹	۵۷
دو روز در ماه	۴۹	۱۲/۵	۶۹/۶
بیشتر از چهار روز در ماه	۴	۱	۷۰/۶
سایر	۱۱۵	۲۹/۴	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

- نحوه مراجعه به پارک

همانطوری که داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد ۳۲/۲ درصد پاسخگویان ترجیح داده‌اند که به اتفاق خانواده به پارک مراجعه کنند.

جدول (۷): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ نحوه مراجعه به پارک

نحوه مراجعه	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
تنها	۴۴	۱۱/۳	۱۱/۳
با خانواده	۱۲۶	۳۲/۲	۴۳/۵
با همسر	۹۱	۲۳/۳	۶۶/۸
با دوستان	۹۱	۲۳/۳	۹۰
با فرزندان	۱۰	۲/۶	۹۲/۶
با بستگان	۲۲	۵/۶	۹۸/۲
سایر	۷	۱/۸	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

- علت مراجعه به پارک

طبق جدول شماره (۸)، ۲۹/۷ درصد پاسخگویان علت مراجعه به پارک را تفریح خود بیان نموده‌اند.

جدول (۸): نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری شهروندان از لحاظ علت مراجعه به پارک

علت مراجعه	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
برای وقت گذرانی	۱۲	۳/۱	۳/۱
بازی فرزندان با وسایل	۲۲	۵/۶	۸/۷
تفریح خود	۱۱۶	۲۹/۷	۳۸/۴
اوقات فراغت خانواده	۱۱۰	۲۸/۱	۶۶/۵
دستیابی به آرامش	۹۹	۲۵/۳	۹۱/۸
سایر	۳۲	۸/۲	۱۰۰
مجموع	۳۹۱	۱۰۰	-----

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

آمار استنباطی

– آزمون کولموگروف اسمیرنوف تک نمونه‌ای^۱

این آزمون برای بررسی این فرضیه صفر که نمونه دارای یک توزیع خاص است، به کار می‌رود. این آزمون از نوع ناپارامتری است و هم قواری توزیع یک نمونه را با توزیعی که برای جامعه فرض شده است، بررسی می‌کند. اساس شیوه برآورد K-S تابع تجمعی نمونه‌ای است که آن را با $S(X)$ نشان می‌دهیم (نوابخش و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۱۸). برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون نرمالیتی کولموگروف-اسمیرنوف در SPSS استفاده شد. نرمال بودن داده‌ها طبق جدول (۹) قابل مشاهده است، چون سطح معنی‌داری (sig) بدست آمده در همه شاخص‌های مورد بررسی در شهر ایزه از ۰/۰۵ بیشتر بوده می‌توان نتیجه گرفت که توزیع داده‌ها نرمال بوده و نمی‌توان فرضیه‌های پژوهش را با استفاده از آزمون‌های ناپارامتریک اثبات یا رد کرد. لذا باید از آزمون‌های پارامتری جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده کرد.

جدول (۹): آزمون وضعیت توزیع داده‌ها

شاخص‌ها	کولموگروف – اسمیرنوف
آماره	سطح معنی‌داری (Sig)
بهداشتی	۰/۰۸۱
اجتماعی	۰/۰۹۳

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹.

آزمون فرضیه‌ها

در این قسمت با استفاده از آزمون‌های آمار استنباطی به آزمون فرضیات می‌پردازیم. فرضیه اول: به نظر می‌رسد شهروندان شهر ایزه از عملکرد شهرداری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی – فرهنگی فضاهای سبز شهری رضایت نداشته‌اند.

جهت بررسی این فرضیه؛ چون سطح توزیع در این جامعه نرمال بوده است از آزمون پارامتریک تی (t) تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج حاصله بیانگر آن است که در سطح خطای ۰/۰۵، چون سطح معناداری (sig)، (۰/۰۰۰) و کمتر

^۱. One-Sample Kolmogorov mirnov

از ۰/۰۵ به دست آمده است ($sig < ۰/۰۵$)، لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مخالف (H_1) پذیرفته می‌شود. جدول (۱۰). بنابراین می‌توان بیان نمود که عملکرد شهرداری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی فضاهای سبز شهری مطلوب نبوده و شهروندان رضایت نداشته‌اند. در نتیجه فرضیه تأیید می‌شود.

جدول (۱۰): آزمون t از عملکرد شهرداری در بخش بهداشتی

متغیر	تعداد	میانگین	آماره t	فاصله اطمینان	
				حد بالا	حد پایین
		تعداد	میانگین (sig)	اختلاف از میانگین	تفاوت ۹۵ درصد
آب آشامیدنی سالم	۳۹۱	۱/۱۵	-۸۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	-۱/۸۵
سرویس بهداشتی	۳۹۱	۱/۵۵	-۳۵/۱۲۲	۰/۰۰۰	-۱/۴۵
سطل زباله	۳۹۱	۳/۱۸	۴/۰۴۰	۰/۰۰۰	۰/۱۸۴
نظافت مستمر پارک	۳۹۱	۱/۵۵	-۳۵/۰۹۲	۰/۰۰۰	-۱/۴۴
کلی	۳۹۱	۱/۸۶	-۴۷/۰۴۳	۰/۰۰۰	-۱/۱۴

مأخذ: مطالعات میدانی نگارنده، ۱۳۹۹.

جدول (۱۱): آزمون t از عملکرد شهرداری در بخش اجتماعی و فرهنگی

متغیر	تعداد	میانگین	آماره t	فاصله اطمینان	
				حد بالا	حد پایین
		تعداد	میانگین (sig)	اختلاف از میانگین	تفاوت ۹۵ درصد
۱ وضعیت کتابخانه و سالن آمفی تئاتر	۳۹۱	۱/۵۲	-۳۲/۸۶۱	۰/۰۰۰	-۱/۴۷۶
۲ صداهای ناهنجار	۳۹۱	۲/۴۳	-۱۳/۳۸۱	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۵
۳ جلوگیری از تنش جسمی	۳۹۱	۲/۳۰	-۱۵/۳۴۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۰۱
۴ کنترل مداوم نگهداری	۳۹۱	۲/۳۶	-۹/۷۳۲	۰/۰۰۰	-۰/۶۳۹
۵ عدم حضور افراد ناباب	۳۹۱	۲/۴۳	-۱۴/۵۶۵	۰/۰۰۰	-۰/۵۷۰
۶ مکان مناسبی برای حضور خانواده	۳۹۱	۲/۸۹	-۲/۳۹۲	۰/۰۱۷	-۰/۱۱۰
کلی	۳۹۱	۲/۳۲	-۲۷/۷۳۲	۰/۰۰۰	-۰/۶۷۷

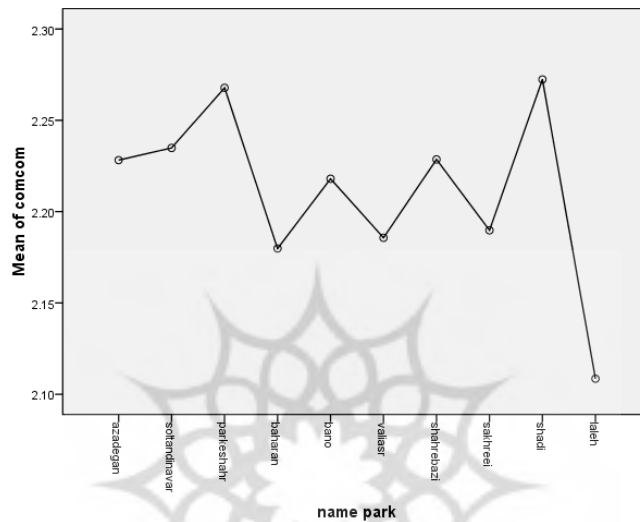
مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

جدول (۱۲): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه

F	sig	حداقل و حداکثر		فاصله اطمینان تفاوت در سطح ۹۵ درصد		تعداد	میانگین	نام پارک
		مینیمم	ماکسیمم	حد پایین	حد بالا			
۱/۶۸۴	۰/۰۰۰	۳/۳۲	۱/۹۱	۲/۳۳	۲/۱۲	۲/۲۳	۲۶	آزادگان
		۲/۵۱	۲/۰۷	۲/۲۷	۲/۱۹	۲/۲۴	۲۵	سلطان دین آور
		۲/۶۲	۲/۰۵	۲/۳۲	۲/۲۰	۲/۲۶	۲۴	پارک شهر
		۲/۵۲	۱/۹۳	۲/۲۴	۲/۱۱	۲/۱۷	۲۵	بهاران
		۲/۵۱	۱/۹۸	۲/۲۷	۲/۱۶	۲/۲۱	۲۴	بانو
		۲/۸۷	۱/۷۹	۲/۲۱	۲/۱۵	۲/۱۸	۹۷	ولیعصر

۲/۸۳	۱/۶۷	۲/۲۷	۲/۱۷	۲/۲۲	۶۰	شهریازی
۲/۹۳	۱/۴۳	۲/۲۶	۲/۱۱	۲/۱۹	۵۹	صخره‌ای
۲/۵۲	۱/۷۰	۲/۳۵	۲/۱۹	۲/۲۷	۲۴	شادی
۲/۴۳	۱/۵۲	۲/۱۸	۲/۰۳	۲/۱۰	۲۷	لاله
۳/۳۲	۱/۴۳	۲/۲۲	۲/۱۸	۲/۲۰	۳۹۱	جمع

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

شکل (۳): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه نگارندگان، ۱۳۹۹.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد عملکرد شهرداری ایذه در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی پارک‌های ۱۰ گانه موجود در سطح شهر یکسان می‌باشد؟

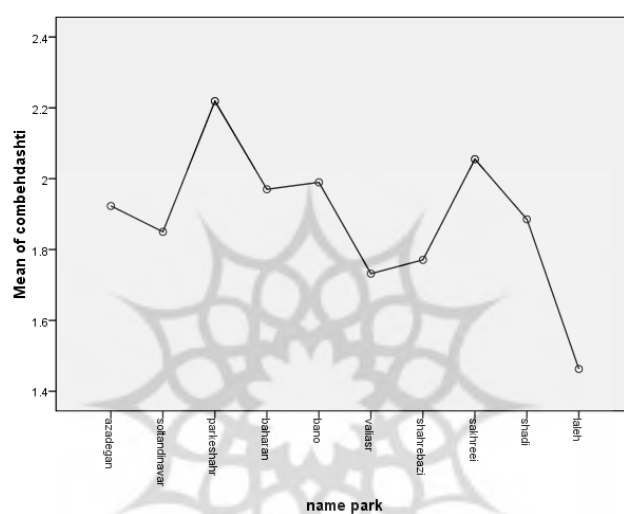
در آزمون این فرضیه نیز چون سطح توزیع در جامعه نرمال بوده است؛ از آزمون پارامتریک One Way ANOVA استفاده شده است. نتایج حاصله بیانگر آن است که در سطح خطای ۰/۰۵، چون سطح معناداری (sig)، (۰/۰۰۰) و کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است (sig < ۰/۰۵)، لذا فرض صفر (H0) رد و فرض مخالف (H1) پذیرفته می‌شود. بنابراین می‌توان بیان نمود که میزان مطلوبیت عملکرد شهرداری در بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی فضاهای سبز شهری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه یکسان نبوده است. همچنین میزان عملکرد شهرداری به تفکیک بخش‌های بهداشتی و اجتماعی - فرهنگی پارک‌های نشان داده شده است. در نتیجه فرضیه‌ی دوم رد می‌شود.

جدول (۱۳): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه در بخش بهداشتی

F	sig	فاصله اطمینان تفاوت در		میانگین	تعداد	نام پارک
		سطح ۹۵ درصد	حد پایین / حد بالا			
۵۸/۶	۰/۰۰۰	۲/۰۹	۱/۷۵	۱/۹۲	۲۶	آزادگان

۱/۹۵	۱/۷۵	۱/۸۵	۲۵	سلطان دین آور
۲/۳۷	۲/۰۷	۲/۲۲	۲۴	پارک شهر
۲/۱۳	۱/۸۱	۱/۹۷	۲۵	بهاران
۲/۱۵	۱/۸۳	۱/۹۹	۲۴	بانو
۱/۸۲	۱/۶۴	۱/۷۳	۹۷	ولیعصر
۱/۹۲	۱/۶۲	۱/۷۷	۶۰	شهربازی
۲/۲۱	۱/۹۰	۲/۰۶	۵۹	صخره‌ای
۲/۰۲	۱/۷۵	۱/۸۹	۲۴	شادی
۱/۵۵	۱/۳۸	۱/۴۶	۲۷	لاله
۱/۹۱	۱/۸۱	۱/۸۶	۳۹۱	جمع

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

شکل (۴): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه در بخش بهداشتی نگارندگان، ۱۳۹۹.

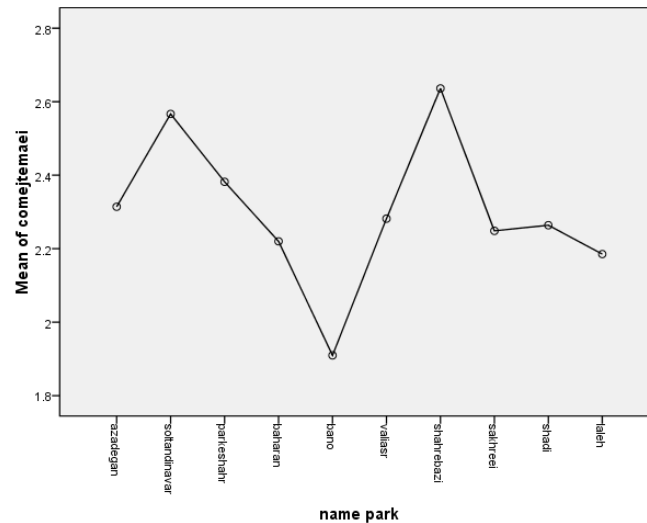
جدول (۱۴): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه در بخش اجتماعی-فرهنگی

F	sig	فاصله اطمینان تفاوت در		تعداد	نام پارک
		میانگین	سطح ۹۵ درصد		
		حد پایین	حد بالا		
		۲/۳۱	۲/۰۳	۲۶	آزادگان
		۲/۵۷	۲/۴۶	۲۵	سلطان دین آور
		۲/۳۸	۲/۲۸	۲۴	پارک شهر
		۲/۲۲	۲/۱۱	۲۵	بهاران
		۲/۹۱	۱/۷۸	۲۴	بانو
		۲/۲۸	۲/۲۰	۹۷	ولیعصر
		۲/۶۴	۲/۵۰	۶۰	شهربازی
		۲/۲۵	۲/۰۹	۵۹	صخره‌ای
		۲/۲۶	۲/۰۹	۲۴	شادی
		۲/۱۹	۲/۰۶	۲۷	لاله
		۲/۳۲	۲/۲۸	۳۹۱	جمع

۷/۰۰۹

۰/۰۰۰

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۹.

شکل (۵): آزمون ANOVA از عملکرد شهرداری در ۱۰ پارک موجود در شهر ایذه در بخش اجتماعی - فرهنگی

نگارندگان، ۱۳۹۹.

بحث و نتیجه گیری

از زمانی که بحث فضای سبز به عنوان بخشی از کالبد شهر مطرح شد؛ لزوم برنامه ریزی، طراحی و مدیریت چنین محیطی، امری ضروری می نمود. فضای سبز شهری همواره به عنوان عنصری برای نظم بخشی و هماهنگ نمودن کاربری های گوناگون در کالبد شهر و عاملی در زیبایی محیط و دل پذیرتر شدن فضای زندگی مطرح بوده و هست؛ به طوری که در بسیاری از موارد، مضمون فضای سبز غیر از نقش زیست محیطی، معرف نقش تفریحی و رفاهی برای شهروندان نیز هست. به همین سبب بررسی و ارزیابی آن در شهرها از اهمیت فراوانی برخوردار است. در شهر ایذه مدیران شهری توجه چندانی به ایجاد فضاهای سبز و پاک عمومی مناسب و استاندارد نداشته و این مسئله تأثیرات سوئی را بر شهروندان و شهر در پی داشته است. یافته های این پژوهش عملکرد ضعیف مدیریت شهری ایذه در این زمینه را نشان می دهد؛ به نحوی که هم در بخش بهداشتی و هم در بخش اجتماعی فرهنگی کل پارک های شهر از میانگین نرمال پایین تر بوده اند. نتایج حاصله از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک One Way ANOVA، در بخش بهداشتی نشان داد که از بین ۱۰ پارک موجود در ایذه (پارک های مورد بررسی در این پژوهش)، پارک های شهر، صخره ای، بانو، بهاران، آزادگان، شادی، سلطان دین آور، شهربازی، ولیعصر و لاله با میانگین های ۲/۲۲، ۲/۰۶، ۱/۹۹، ۱/۹۷، ۱/۹۲، ۱/۸۹، ۱/۸۵، ۱/۷۷، ۱/۱، ۴۶/۷۳، به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند. نتایج حاصله از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک One Way ANOVA، در بخش اجتماعی فرهنگی نشان داد که از بین ۱۰ پارک موجود در ایذه (پارک های مورد بررسی در این پژوهش)، پارک های بانو، شهربازی، سلطان دین آور، شهر، آزادگان، ولیعصر، شادی، صخره ای، بهاران و لاله با میانگین های ۲/۹۱، ۲/۶۴، ۲/۵۷، ۲/۳۸، ۲/۳۱، ۲/۲۸، ۲/۲۶، ۲/۲۵، ۲/۲۲، ۲/۱۹، به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند. نتایج حاصله از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک تی (t) تک نمونه ای نشان داد که در بین شاخص های دوگانه (بهداشتی و اجتماعی و فرهنگی)، شاخص های اجتماعی - فرهنگی و بهداشتی با میانگین های ۲/۴۳، ۱/۸۶ به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند. نتایج حاصله از پرسشنامه با استفاده از آزمون پارامتریک One Way ANOVA، نشان داد که از بین ۱۰ پارک موجود در ایذه (پارک های مورد بررسی در این پژوهش)، پارک های شادی،

شهر، سلطان دین‌آور، آزادگان، شهربازی، بانو، صخره‌ای، ولیعصر، بهاران و لاله با میانگین‌های ۲/۲۷، ۲/۲۶، ۲/۲۴، ۲/۲۳، ۲/۲۲، ۲/۲۱، ۲/۱۹، ۲/۱۸، ۲/۱۷، ۱۰/۲، به ترتیب در بهترین تا بدترین شرایط قرار دارند.

پیشنهادها

از آن‌جا که موضوع تحقیق بررسی وضعیت بهداشت و شرایط اجتماعی - فرهنگی در پارک‌های شهری (نمونه موردی: پارک‌های شهر ایزده)، می‌باشد؛ لذا پیشنهادها بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه تحقیق در دو شاخص شرایط بهداشتی پارک‌ها و شرایط اجتماعی - فرهنگی پارک‌ها به صورت جداگانه بیان می‌شود.

- پیشنهادهای شاخص اجتماعی - فرهنگی:

کنترل مداوم پارک توسط نگهبان جهت جلوگیری از ورود افراد ناباب اجتماعی و معتادان به محوطه‌ی پارک‌ها، طراحی مکان‌های اختصاصی جهت استفاده خانواده‌ها، تلاش در جهت کاهش صداهای ناهنجار؛ که باعث صلب آرامش استفاده‌کنندگان از پارک‌ها می‌شوند، احداث نمازخانه متناسب با مساحت و ظرفیت پارک‌ها، احداث کتابخانه و سالن آمفی تئاتر در محوطه پارک‌ها.

- پیشنهادهای شاخص بهداشتی:

نظافت مستمر سرویس‌های بهداشتی، احداث سرویس‌های بهداشتی به تعداد کافی در محل‌های مناسب پارک‌ها، نصب ظرف‌های مخصوص مایع دستشویی در سرویس‌های بهداشتی و پر کردن به موقع آن‌ها، نصب آینه مناسب در سرویس‌های بهداشتی، نصب توشه نگهدار استاندارد و مقاوم به تعداد کافی در سرویس‌های بهداشتی، مجهز نمودن پارک‌های مختلف به آب آشامیدنی سالم و تجهیز آن‌ها به آبخوری‌های مناسب و بهداشتی برای سنین مختلف، نظافت مستمر سطح پارک‌ها، نصب سطل‌های زباله استاندارد در سطح پارک‌ها، جانمایی مناسب محل قرارگیری سطل‌های زباله در سطح پارک‌ها، تخلیه و نظافت مستمر سطل‌های زباله در سطح پارک‌ها، سمپاشی مستمر سطح پارک‌ها جهت جلوگیری از رشد و ازدیاد حشرات، چونندگان، خزندگان و سایر حیوانات موذی که بهداشت پارک‌ها و آرامش استفاده‌کنندگان را به خطر می‌اندازند.

منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی؛ حاتمی، داود. (۱۳۹۳)، «تحلیلی بر عملکرد مدیریت فضای سبز شهری و بازده اجتماعی توسعه‌ای آن در شهر ایزه»، *مجله برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، دوره ۴، شماره ۱۳، بهار.
- اکبری، طیبه؛ حسین‌زاده، جعفر؛ شیری، اردشیر (۱۳۹۵)، «بررسی مطلوبیت فضاهای گذران اوقات فراغت شهروندان ایلام: مطالعه موردی فضاهای سبز شهری»، *فصل‌نامه‌ی فرهنگ ایلام*، دوره ۱۷، شماره ۵۳-۵۲، پاییز و زمستان.
- جعفری‌نجف‌آبادی، مریم؛ سودانی‌زاده، حمیده. (۱۳۹۸)، «بررسی دیدگاه شهروندان یزدی در مورد وضعیت بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست (HSE) پارک‌های این شهر»، *فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط زیست*، انتشار آنلاین ۲۸ دی ۹۸.
- حاتمی، داود؛ (۱۳۹۲)، «تحلیلی بر عملکرد مدیریت شهری با تأکید بر فضای سبز شهری و کارکردهای فضایی مکانی آن، مورد شهر ایزه»، *رساله کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- زمانی بادی، حکیمه؛ میرزایی، نظام؛ محمدزاده، مهدیه. (۱۳۹۸)، «ارزیابی شاخص‌های بهداشتی، ایمنی و زیست محیطی (HSE) پارک‌ها و فضای سبز شهر کاشان در سال ۹۷»، *دوازدهمین همایش تازه‌های علوم بهداشتی کشور*، تهران، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.
- صفایی، مریم؛ سلطانی، رضا. (۱۳۹۷)، «بررسی امنیت محیطی در فضاهای شهری: مطالعه موردی پارک‌های شهری بوشهر»، *فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی بوشهر*، شماره ۳۵، زمستان.
- مرادیان، ام‌کلثوم؛ رخشنده‌رو، مهدی؛ عبدالله‌زاده فرد، علیرضا. (۱۳۹۸)، *ارزیابی نقش پارک‌های شهری در پایداری اجتماعی شهرها نمونه موردی (پارک آزادی شهر شیراز)*. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۰(۳۷): ۱۱۳-۱۲۸.
- ملکی، سعید؛ رحیمی، وحید؛ نوری، ادریس؛ حاتمی، داود. (۱۳۹۴)، «ارزیابی شاخص‌های اجتماعی فضاهای سبز شهری از دیدگاه شهروندان: نمونه موردی: ایران‌شهر»، *مجله جغرافیا و توسعه*، شماره ۴۰، پاییز.
- نوابخش، مهرداد؛ فتحی، سروش؛ مختاری‌پور، مهدی. (۱۳۹۰): «کاربرد روش‌های آماری در علوم اجتماعی با نرم‌افزار SPSS» تهران، انتشارات طحان.
- Crane, P., Kinzig, A., (2005), Nature in the metropolis. *Science* 308, 1225-11225.